

Peter Imriš, Kingston lane, UB8 3PH Uxbridge, United Kingdom

Okresný úrad Žiar nad Hronom
Odbor starostlivosti
o životné prostredie
Námestie Matice Slovenskej č.8
965 01 Žiar nad Hronom

Londýn, 29.04.2021

**VEC: PROGRAM ROZVOJA MESTA ŽIAR NAD HRONOM NA PROGRAMOVACIE OBDOBIE
2021 - 2027. - VYJADRENIE**

Na základe Vašej výzvy z 12.04.2021, evidovanej pod číslom OU-ZH-OSZP-2021/004393-002, Vám zasielam moje stanovisko, ako obyvateľ dotknutého regiónu a obce Lutila. Navrhované zmeny v dokumente, samé osebe, budú predstavovať veľkú záťaž pre životné prostredie (ŽP). Pretože dopady na ŽP v meste Žiar nad Hronom (ďalej len Sv. Kríž) sa nedajú jednoznačne oddeliť od ostatného okolia (katastre okolitých obcí), je potrebné ich posudzovať vo vzájomnej súčinnosti. V tejto súvislosti Vám dávam do pozornosti, Vaše ostatné rozhodnutie č. OU-ZH-OSZP-2020/012214-030 z 15.12.2020, kde zmeny a doplnky (ZaD) k Územnému plánu (ÚP) obce Lutila, sa nebudú posudzovať podľa Zákona č. 24/2006 Z. z. **O posudzovaní vplyvov na životné prostredie**. Predpokladám, že takto podobne ste rozhodli aj v ostatných samosprávach okresu pri posudzovaní ÚP. Tu je ale potrebné povedať, že, nielen zmeny v jednotlivých katastroch môžu presiahnuť hranicu na posudzovanie ale, najmä ich spoločné a kumulatívne pôsobenie v rámci širšieho regiónu. Pripomínam, že náš región je už dlhodobo zatažený viacerými zdrojmi znečistenia, ako sú hlinikáreň v Sv. Kríži, Novácka elektráreň, diaľnica, ťažba bentonitu...a.i. Je preto nevyhnutné, aby sa detailne posúdil vplyv navrhovaných zmien na životné prostredie. Pritom zdôrazňujem, že sa nejedná len o viaceré závažných jednotlivých dopadov na ŽP ale aj, čo je podstatnejšie, o ich možné spoločné kumulatívne pôsobenie, ktoré nemožno posúdiť v rámci žiadneho iného konania, len v rámci takéhoto strategického dokumentu ako je tento. A preto

P O Ž A D U J E M,

aby sa tento strategický dokument „**Program rozvoja mesta Žiar nad Hronom na programovacie obdobie 2021 - 2027**“ posudzoval podľa Zákona č. 24/2006 Z. z. **O posudzovaní vplyvov na životné prostredie** - tzv. **veľká EIA**.

Pre krátkosť času a nedostupnosť celej dokumentácie uvádzam aspoň nasledovné body odôvodnenia.

ODÔVODNENIA:

I.

LEHOTA NA PODANIE PRIPOMIENOK

Hoci oznam o strategickom dokumente bol zverejnený na internetovej stránke obce Lutila 14.04.2021, na stránke mesta Sv. Križ. Bol zverejnený až 16.04.2021. Preto podávam toto stanovisko v požadovanej 15-dňovej lehote od druhého spomenutého zverejnenia.

II.

PRIPOMIENKOVANIE VS. OBMEDZENIA

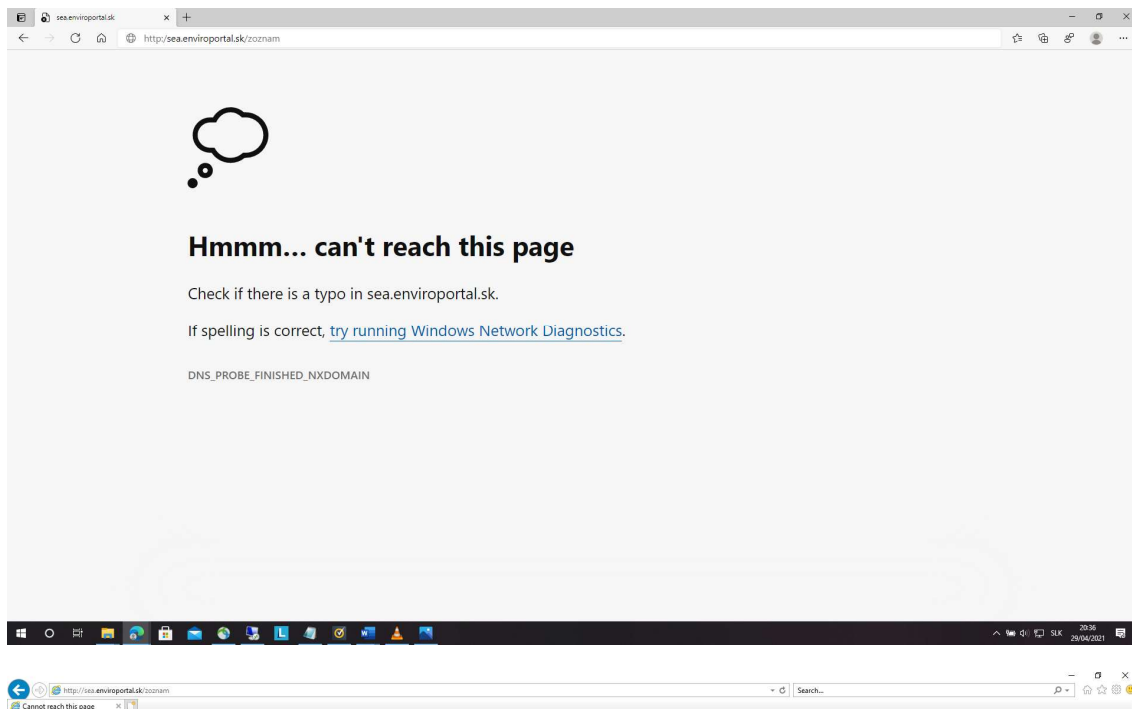
Ešte predtým, ako sa dostanem k podstate veci, je potrebné uviesť, že existovali Vážne prekážky pre obyvateľov, aby sa aktívne zapojili do tohto procesu svojimi pripomienkami, názormi, podnetmi a námietkami.

Na prvom mieste poukazujem na skutočnosť, že lehota na pripomienkovanie bola vyhlásená počas núdzového stavu (v súvislosti s chrípkovým ochorením COVID-19), ktorý je v Slovenskom štáte od jesene 2020, a doteraz nebol zrušený. Obyvatelia, ktorí sa chceli zoznámiť s dokumentáciou, alebo vykonať konzultácie tak, mali sťažené možnosti. Pretože ak sa chceli chrániť pred nákazou, rešpektovať všetky nariadenia a príkazy vlády a hygienikov tak, sa reálne nemohli dostať na úrad. Teda jedná sa o prekážku na strane úradu nie obyvateľov. V mojom prípade, keďže som odcestovaný v zahraničí, nebola ani možnosť sa dostať na Váš úrad, nielen pre spomenuté obmedzenia na Slovensku ale, aj pre obmedzenia v Británii, a obmedzenia na cestovanie medzi krajinami rámci EU alebo mimo nej.

Podklady k rokovaniu boli zverejnené na internetovej stránke ministerstva životného prostredia (MŽP), čo je iste vhodné najmä v tejto pandemickej situácii. Je potrebné poukázať aj na skutočnosť, že priamy odkaz na internetovú adresu, kde sa mali podklady nachádzať nebol funkčný a bolo potrebné tieto podklady hľadať na stránke MŽP (viď obrázky nižšie). Odkazy podľa svedectiev nepracovali počas celej lehoty oznámenia. Napr. na stránke obce Lutila, bol len zverejnený oznam z okresného úradu č. OU-ZH-OSZP-2021/004393-002 (vo formáte pdf), ktorý obsahoval odkazy na nefungujúce internetové adresy citujem z uvedeného dokumentu: **"Oznámenie o vypracovaní strategického dokumentu je zverejnené aj s prílohami na internetovej stránke v časti EIA/SEA: <http://sea.enviroportal.sk/zoznam> pod názvom akcie: „ Program rozvoja mesta Žiar nad Hronom " na programovacie obdobie 2021 - 2027"**. Tieto skutočnosti možno považovať za prekážky, pretože aj ľudia, ktorí majú isté počítačové zručnosti, mali ťažkosti si podklady dohľadať.

Každopádne nie je možné predpokladať, že všetci obyvatelia, majú počítačové zručnosti alebo prístup k internetu, a tak vznikla prekážka pre istú časť obyvateľstva, že nemohli ísť na úrad, už len z dôvodu núdzového stavu a opatrení na zamedzenie šírenia chrípky COVID-19.

Preto Vás žiadam o nápravu a to prerušenie alebo zrušenie konania a znovu zverejnenie dokumentácie po skončení núdzového stavu na ďalších 15 dní (na tabuliach aj internete) tak, aby uvedený odkaz na internetové stránky priamo súvisel s dokumentáciou, ktorá je predmetom oznamu, alebo aby bola umožnená návšteva Vášho úradu bez obmedzení, a umožnilo sa tak širokej verejnosti vyjadriť sa.

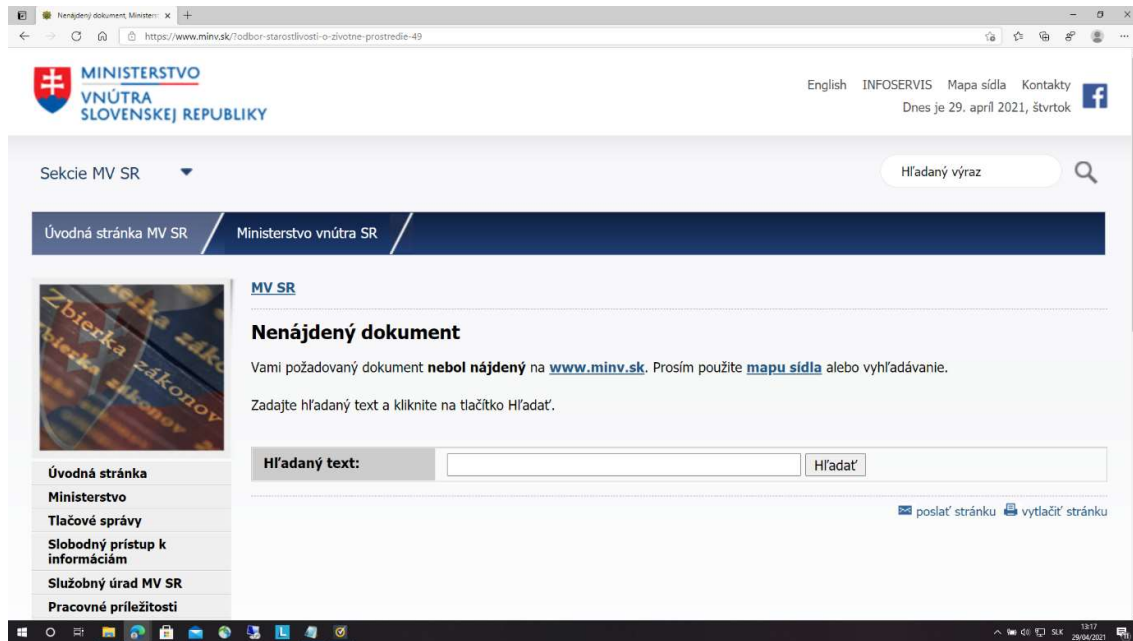
Cannot reach this page

- Make sure the web address <http://sea.enviroportal.sk> is correct
- [Search for this site on Bing](#)
- [Refresh the page](#)

[More information](#)

[Fix connection problems](#)

Obrázky: nefunkčnosť poskytnutých odkazov na zverejnenú dokumentáciu zo dňa 29.04.2021 z dokumentov "Oznámenie o strategickom dokumente „Program rozvoja mesta Žiar nad Hronom na roky 2021 -2027“ -doručenie oznámenia." OU-ZH-OSZP-2021/004393-002 a „Informácia o oznámení" OU-ZH-OSZP-2021/004393- 0012568/2021.

Obrázky: zverejnenie oznamu na stránke www.lutila.sk, OU-ZH-OSZP-2021/004393-002.

III.

ZÁHRADKÁRSKA OSADA PODHÁJ PRI LUTILE

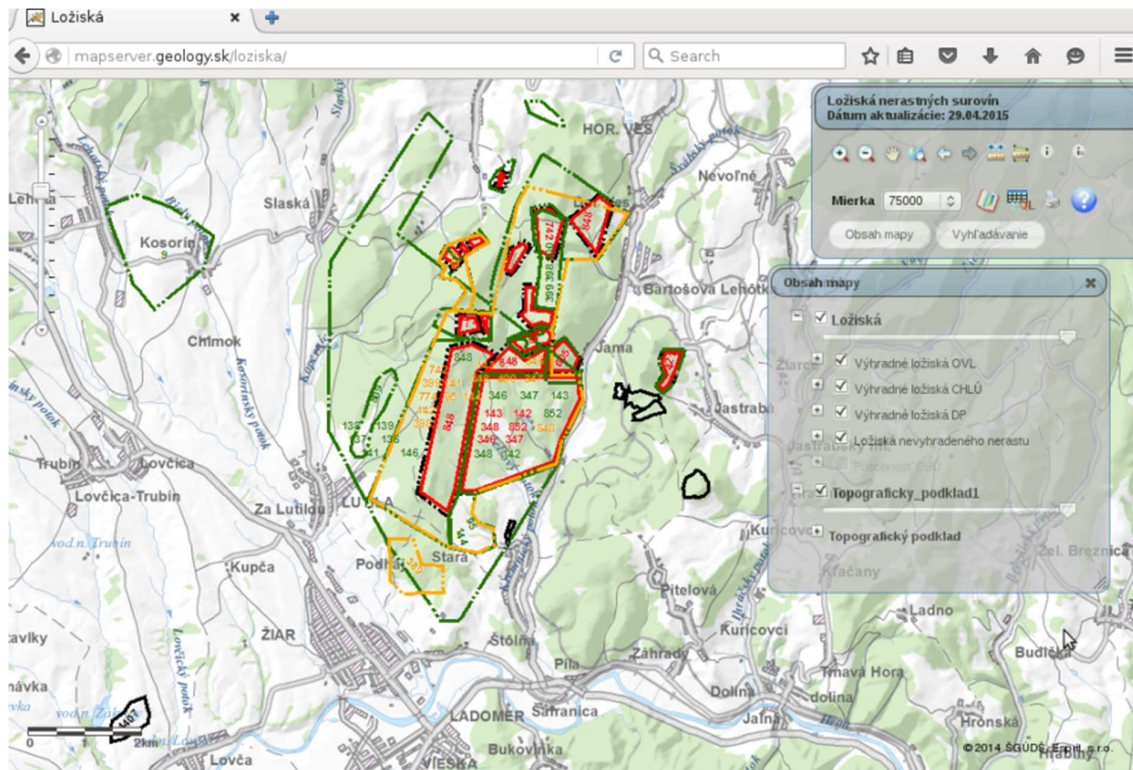
Na internetovej stránke mesta v článku „V časti Podháj vznikne nová záhradkárska oblasť“ zo 16.02.2021 (<https://www.ziar.sk/v-casti-podhaj-vznikne-nova-zahradkarska-oblast/?f=>) som sa dozvedel, že za nápadom a iniciatívou záhradkárskej osady Podháj je miestny mešťanosta (prímátor) Péter Ántal. K tomuto návrhu malo dôjsť na základe toho, že mesto tam má pozemok a na základe toho, že je pozitívna odozva zo strany verejnosti. Táto osada je aj predmetom posudzovaného strategického dokumentu.

Myslím, že názor odborníkov na územné plánovanie je taký, že využitie územia sa má navrhnuť podľa jeho vhodnosti a nie podľa toho kde má kto, aký pozemok, alebo podľa názorov laikov (hoci aj vo verejných funkciách). A preto iniciatívy neodborníkov/amatérov, z hľadiska územného plánovania ale, aj životného prostredia, môžu byť katastrofou pre spoločnosť. Potom sa dejú zlé riešenia, ako príklad len spomeniem umiestnenie zimného štadióna v nevhodnej lokalite, pri cintoríne, v jarku a záplavovej oblasti, a bez vhodného napojenia na dopravnú infraštruktúru. Také objekty je najlepšie plánovať napr. v blízkosti železničnej stanice alebo inej dopravnej infraštruktúry, kde je predpoklad, aby sa fanúšikovia dostali na štadión najkratšou cestou. Ako iný príklad nešťastnej architektúry spomeniem úpravu námestia, kde sa postavila budova v tvare polkruhu. Takýto tvar budovy, nielenže nepasuje na námestie ale, navyše jeho prípadná symbolika nemá nič spoločné s históriou, kultúrou a tradíciou mesta a jeho obyvateľstva. Nehovoriac o tom, že v meste rozširovanie parkovísk sa deje práve na úkor zelene. Niet sa preto čo čudovať, že mnohí ľudia sa v meste necítia dobre a majú pocit, že potrebujú z mesta ísť do prírody a na dedinu. Dokonca sa verejne hovorí, že mešťanosta Ántal býva viac v Lutile ako v meste, takže asi aj tento paradox má možno v niečom svoje opodstatnenie. No je skutočným riešením „zanedbanej“ a asi aj neodbornej starostlivosti o mesto - záhradkárska osada Podháj?

Koľkí ľudia sa reálne dostanú k záhradkám? Z verejných zdrojov sa dá zistiť, že ide o asi 80 záhradiek. Teda ak na jednu záhradku počítame 3. ľudí, v priemere je to asi 240 z cca 20.000 obyvateľov Sv. Križa. V prepočte na percentá to je asi 1%. Teda zanedbateľné. Nehovoriac o tom, že náklady na túto zónu budú v takej výške, že priemerný obyvateľ si to len ťažko bude môcť dovoliť. Takže oblasť sa stane pravdepodobne predmetom záujmu papalášov (možno aj z okresného alebo mestského úradu), ktorí možno neskôr premenia svoje chatky na stavebné parcely a domy. Takúto lukratívnu chatkovú oblasť postavenú „na kľúč“ pomaly nemajú ani väčšie mestá, a preto je ozaj na zamyslenie, či práve tejto dobe ekonomických ťažkostí by sa malo zameriavať na takéto projekty alebo skôr na pomoc obyvateľom postihnutým zhoršením ekonomickej situácie, a možno aj biedou. Možno viac ako záhradky pre pár vyvolaných by pomohlo regiónu, aby sa investovali prostriedky určené na chatky radšej do odstraňovania následkov na ŽP od ťažby bentonitu a výroby hliníka a minimalizoval

sa dopad na zdravie celého obyvateľstva regiónu. Toto bude iste väčšie dobro pre najväčší počet obyvateľov. Alebo ide o pomoc len o "pomoc" alebo „nabalenie“ firmám, ktoré budú uvedenú lokalitu stavať? Čas ukáže, či sa ku zákazkám dostanú firmy, možno blízke vedeniu samospráv. Ďalším sprievodným motívom na vybudovanie osady je pravdepodobne výstavba novej cesty smerom do Lutily, kde sa chystá ďalšia masívna výstavba (cca 200 rodinných domov). Pri bližšom pozretí sa, na koho pozemkoch sa má v Lutile stavať (a ich vzťahy s osobami vo vedení mesta), sa skôr zdá, že toto by mohlo byť aj jedným z hlavných motívov celej akcie, t.j. dotiahnuť, inžinierske siete a cestnú komunikáciu čo najbližšie k Lutile. Motívom môže byť aj rozvoj na ďalší súkromných pozemkoch jednotlivcov v tejto lokalite. Ale toto už asi nie je v priamom záujme obyvateľov mesta? Ak sa uprednostní princíp, že sa stavia tam, kde kto chce t.j. len za účelom zisku jednotlivcov tak, na tom bude strácať celá spoločnosť a nielen esteticky.

Pripomínam Okresnému úradu, najmä tú skutočnosť, že plánovaná osada Podháj sa nachádza na hranici viacerých chránených ložiskách, ktoré pre ilustráciu uvádzam nižšie na obrázku. Najmä ťažba bentonitu spôsobuje v súčasnosti značné dopady na životné prostredie, prírodu a obyvateľov celej Sv. Krížskej kotliny. Za všetko spomeniem prašnosť (PM10), radónové riziko, ubúdanie podzemnej vody, praskanie ílovitého podložia atď.. Za zmienky stojí aj skutočnosť, že v súčasnosti sa nachádzajú aktívne t.j. otvorené ložiská, kde sa povrchovo ťaží bentonit, asi cca 1500m od danej oblasti. Tieto sa v zmysle povolení a ďalšieho rozširovania budú viac a viac približovať k miestu záhradiek (navyše prevládajúce severo-južné vetry budú prach z lomov posúvať priamo nad uvedenú chatkovú osadu). Oveľa nebezpečnejšie z hľadiska tejto investície sa ale zdajú ložiská vyznačené priamo v lokalite Podháj (žltou a zelenou farmou na obrázku nižšie). Existuje povolenie alebo výnimka banského úradu na uvedenú chatkovú zónu? Teda je na mieste otázka, či tieto záhradky sú v zdravom a čistom lone prírody alebo skôr, či neskôr sa nestanú zaprášenou oblasťou a možno aj zdraviu škodlivou. Majú obyvatelia rekreovať v takejto zóne, len preto, že si to niekto zmyslel? Nižšie uvádzam zoznam ložísk nerastného bohatstva v danej lokalite (podľa Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra).

Obrázok: Zobrazenie ložísk za obcou Lutilla a v blízkosti plánovanej chatkovej osady Podháj (zdroj: web-stránka Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra (ŠGÚDŠ) - <http://www.geology.sk>, 2015).

Pripomínam, že uvedená lokalita Podháj sa nachádza na hranici lesa, ktoré má svoje ochranné pásmo. V širšej oblasti boli nájdené aj vzácne biotopy a chránené druhy (rastlín a zvery) napr. rosička okrúhloolistá, jedná sa o oblasť, kde hniezdia vtáky ale, aj migruje a žije poľovná zver. A jedná sa aj o chránené druhy ako vlk, divá mačka, medveď hnedý, rys ostrovid a pod.. Je to mimoriadne citlivé miesto na akékoľvek zásahy z hľadiska ochrany ŽP. Je preto nevyhnutné, aby sa vykonal detailný prieskum tejto oblasti. Žiadam, aby takýto prieskum vykonala Štátna Ochrana Prírody SR.

Ako paradox znie správanie okresného úradu. Okresný úrad na jednej strane povoľuje masívnu výstavbu domov v Lutille v Keluhe a Podbrezine (pri lese), v záhradkárskej osady Podháj pri Sv. Kríži, a na strane druhej súhlasí s ťažbou bentonitu v ich tesnej blízkosti. Takého rozporuplné až schizofréne zmýšľanie vzbudzuje obavy z objektivity rozhodovania miestneho okresného úradu.

Okresný úrad by sa nemal stavať k týmto záležitostiam ako poslušný pajác (prepáčte za výraz), len preto, že sídli v budove ktorú si prenajíma od mesta Sv. Kríž, ale hlavne objektívne, na základe faktov. A ak sa preukáže, že návrhy mešťanostu, pána Pétra Ántala sú nevhodne, tak by to mal okresný úrad jednoducho a pravdivo povedať. Príkladom nám môže byť príbeh a odvážne konštatovanie z rozprávky Cisárove nové šaty - "kráľ je nahý!".

Žiadam vyradiť uvedenú lokalitu Podháj z plánu rovnako ako aj výstavbu v Lutile (podbrezina, Keluha), ktorá zasahuje značne do životného prostredia. Rovnako žiadam zastaviť približujúcu sa ťažbu bentonitu bližšie k obydliam. Ak by sa tieto aj napriek zámeru tomu nachádzali v návrhu, žiadam o vykonanie veľkej EIA, ktorá daný stav posúdi.

IV.

ARCHEOLOGICKÝ PRIESKUM

Aj keď táto poznámka nesúvisí priamo z obsahom výzvy okresného úradu, chcel by som využiť príležitosť a poukázať na ďalšiu stránku veci. Je známe, že v blízkosti Sv. Kríža je viacero historických nálezísk, napríklad aj z doby kamenej ale, aj stredoveku. A preto je potrebné vždy, pred uskutočnením výstavby na väčšej rozlohe, uskutočniť archeologický prieskum. **Žiadam, aby sa tak udialo aj v prípade lokality Podháj a ďalších veľkých plôch na zastavanie.**

V.

POSUDZOVANIE ZaD ÚP V LUTILE A INÝCH OBCIACH

Poukazujem na to, že okresný úrad v rozhodnutí OU-ZH-OSZP-2020/012214-030 z 15.12.2020 pri posudzovaní ZaD k ÚP obce Lutila súhlasil so záberom cca 50 ha pôdy v čítane výstavby cca 200 rodinných domov pri lese (v lokalite Keluha a Podbrezina t.j. neďaleko záhradkárskej osady Podháj) bez vykonania veľkej EIA. Okresný úrad sa nemôže tváriť, že v tomto konaní nevie o svojom ostatnom rozhodnutí. Preto je potrebné vykonať posúdenie aj v súvislosti so zmenami v tejto oblasti. Najmä so záberom pôdy v blízkosti obce a katastra obce Lutila. Aké bude kumulatívne pôsobenie týchto aktivít na ŽP?. Kto to kedy posúdi? Nemožno predpokladať, že keď sa vykoná EIA pre všetky jednotlivé navrhované činnosti v katastroch Lutila, Sv. Kríž, a ďalšie obce oddelene, že všetko bude v poriadku. Práve naopak, pretože nikto nikdy neposúdil kumulatívne dopady týchto činností na ŽP (v rámci jedeného alebo viacerých katastrov) je vysoký predpoklad, že v súčasnosti budú znamenať značný dopad na ŽP. **Preto žiadam, aby sa posúdili všetky zmeny veľkou EIA v rámci predloženého návrhu, a tiež posúdili aj súčasne navrhované zmeny v okolitých katastroch, ako sú najmä v Lutila ale aj a iných obciach. Zároveň je potrebné do posúdenia zahrnúť aj známe vplyvy ako hlinikáreň, Novácka elektrárňa, diaľnica, atď. Bez takéhoto komplexného posúdenia sa nedá pravdivo zistiť skutkový stav a dopad návrhových zámerov.**

S úctou

Peter Imriš